

NAUTILUS

Ioana Bâldea Constantinescu s-a născut în 1979 în București. A absolvit Facultatea de Limbi și Literaturi Străine a Universității București, specializarea engleză–spaniolă, și un masterat în studii culturale americane la aceeași facultate.

Din 2001 până în prezent, lucrează ca jurnalist în cadrul Societății Române de Radiodifuziune. Dintre emisiunile produse sau moderate de ea se numără: *StoryMania*, *5th Avenue*, *Orașul vorbește* (individual), *Espresso* (în colaborare). Andrew Solomon, David Mitchell, Elizabeth Gilbert, Isabel Allende, Evgheni Vodolazkin, David Lodge, Jonathan Safran Foer, Nicole Krauss, Care Santos, Sarah Dunant, Alain de Botton sunt numai câteva dintre personalitățile pe care le-a intervievat. În octombrie 2015 a susținut, în cadrul festivalului de documentar românesc Docuart Fest, un masterclass cu tema „RadioDocumentarul: Imagini audio. Obiecte sonore. Incursiune în *feature*-ul radiofonic.“ Distincții: IFC 2010 – includerea documentarului *A Day with Jonathan Safran Foer* în selecția finală a producțiilor audio care fac obiectul Conferinței Internaționale de Feature organizate de EBU-UER la Hämeenlinna, Finlanda, 9–13 mai 2010; Third Coast Audio Festival, Shortdocs 2010 Wall of Honour pentru *Chain of Missing Links: A Week at the Airport, featuring Alain de Botton*, Book Odds Challenge, 2010. Expune, de asemenea, instalații audio: *Sycorax* (obiect virtual în cadrul proiectului de artă contemporană *Contemporary Nightmares*, iulie 2010), *I Wear My Ego On My Face* (la Târgul de bijuterie contemporană, Sala Dalles, noiembrie 2012), *Orașul cu cercei de perla* (la Târgul de bijuterie contemporană, Sala Dalles, noiembrie 2013, proiect audio realizat în colaborare cu *Victoria & Albert Museum*, Londra).

Colaborează cu articole, recenzii, cronici de călătorie, interviuri pentru *Liternet.ro*, *Esquire*, *Harper's Bazaar*, *Elle*, *The One*, *Cosmopolitan*, *PLURAL*, *Jurnalul Național*. A tradus din engleză *Povestea lui Peter Iepurașul*, de Beatrix Potter (Editura Art, 2013) și din franceză volumul *12 creatoare care au schimbat istoria*, de Bertrand Meyer-Stabley (Editura Baroque Books and Arts, 2014). În martie 2015 a publicat la Editura Humanitas volumul de proză *Dincolo de portocali*, nominalizat, în 2016, la Premiile revistei *Observator Cultural*.

IOANA BÂLDEA CONSTANTINESCU
NAUTILUS

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Marieva Ionescu
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Iuliana Constantinescu, Dan Dulgheru

Tipărit la Tipografia Real

© HUMANITAS, 2017

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Bâldea Constantinescu, Ioana
Nautilus / Ioana Bâldea Constantinescu. –
București: Humanitas, 2017
ISBN 978-973-50-5679-7
821.135.1

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372 743 382 / 0723 684 194

Prolog

Senzația că sunt sub apă, cu ultima gură de aer împiedicându-mi-se pe gât în jos, m-a vizitat prima oară acum multă vreme. Nu-mi aduc aminte când, exact. Știu doar cum se vedea lumea reflectată strâmb pe jumătatea unei suprafețe transparente. Eu alunec lin, fără să bat din brațe, fără icnete și zvârcoliri, cu ochii deschiși, cu acea unică secundă dinainte de panica sufocării în piept. E o liniște stranie, o concentrare atât de adâncă încât anulează lumea fizică, biologia, iminența dezastrului.

Așa mă simt uneori, înainte să-mi aduc aminte.

Nu-mi place să vorbesc despre asta. Mi se pare vulgar. Durerea mari nu se exhibă. E ca și cum ai plânge în public. Eu plâng des în sinea mea și foarte rar cu martori. Nu înseamnă că m-ar ajuta la ceva. Mă străduiesc să te țin lângă mine. E un eșec programat. Un plonjeu într-o panică sufocantă. Azi am uitat câte cute făceai în colțul ochiului, când zâmbeai. Măine mirosul tău se va mai subția cu un strat.

Îți studiez planșele, refac trasee care au fost ale noastre. Nu iau metrourul niciodată. Uneori, prezentul presează, obscen. Facturi de plătit, cumpărături așa-zis vitale, prostii din astea. Trebuie să ies din ale noastre și să intru în ale mele. Atunci funcționez pe două viteze. Tu rulezi constant în mintea mea,

ultimul spațiu pe care îl împărțim. O casă pentru care cum-părăm împreună mobilă. Câteodată tu vrei mai mult din ea decât pot să dau. Alteori te superi și pleci puțin. Casa rămâne goală. Eu rămân cu sentimentul intrusului în propriul creier. Totul e răvășit. Nu mai găsesc nimic la locul lui. Nu mai găsesc nimic, în general. Sunt versiunea feminină a lui Octavian. Trăiesc în bucăți dezarticulate de *acum* și *atunci*. Și ceva nedefinit pe la mijloc. Un *no man's land* fragil, cum sunt mai toate lucrurile fără nume pe lumea asta.

Uneori mă pierd în imagini desenate pe tavan noaptea, când stau cu ochii deschiși, așteptând ceva care nu vine. Altceva decât somnul sau decât o schimbare în ritmul de lumini nocturne care se fugăresc pe pereți, ori de câte ori un șofer încearcă să-și scurteze drumul și intră pe străduța noastră ciudată – un semicerc tembel, ca o virgulă pe întu-neric. Nu pot să te povestesc. Nu pot să mi te povestesc. Ești mai mare ca mine. *Larger than life*. Sau poate că ar trebui să spun *my life*. Peticesc, constant, realitatea. O refac. O stric. Poate definitiv. Acum am hotărât să o las să moară de moarte bună, ceea ce, de ce să mint, mă termină psihic. E ca un cadavru în dulap, la propriu. Mă spăl, mănânc sau nu mănânc, dorm sau nu dorm știind că e acolo, e o valiză cu o viață despre care nu mai știu exact ce și cum și când a fost, ceea ce face ca existența mea, de altfel coroziv de banală, să capete ceva din angoasele unei vieți de interlop. Nu reușesc să-mi croiesc drum printre lucrurile care se repetă, îmi simt propria rutină, îl simt pe *cum a fost* izbindu-se de *cum ar fi putut să fie* și asta îmi omoară orice chef fabulatoriu. Mă omoară pe mine. Îmi oprește, literalmente, ceaiul în gât. Nu mă pot decupa de povestea noastră suficient cât s-o arunc, simbolic, la gunoi. Nu reușesc să nu mă mai zgâiesc noaptea pe pereți.

Mi te povestesc încontinuu. Mi te povestesc și îți povestesc despre noi. Cred că asta e tot ce mă mai ține. E un fel de

promisiune vitală. Ceva care mă reclamă în integralitatea meschinărilor mele de zi cu zi. Ai devenit o secvență narativă. Nu publică. Personală. Ceva pe care mi-l spun numai mie. Pe care ți-l spun. Ceva mai mare ca puterile mele de-acum. *Larger than life.*

Pont Marie

Cu greu și-ar putea imagina cineva un huruit mai atroce decât cel al unui vagon de metrou care-și sprijină ghearele în oasele omului. (Cum o fi să te lovească ceva atât de puternic, atât de dincolo de însuși sensul violenței, și să nu mori? Să simți cum din tine se desprind așchii, cum te fragmentezi, cum devii cioburi, cioburi care se mărunțesc în continuare mult după ce s-au desprins de tine?...) Sunt sigură că nimeni din cei care s-au aflat atunci în stația Pont Marie, care au urlat, au gesticulat și și-au dus mâinile la ochi, să nu vadă, nu va uita vreodată. Sunetul nu se poate uita. Din el, creierul va construi coșmaruri și nevroze, și psihoze, și depresii. Sunetul e ca un bumerang. Te lovește din nou și din nou. Mușcă. Simți? Eu îl simt mereu.

Dacă sunetele ar trebui traduse, rearanjate logic pentru cineva, așa încât din ele să răsară imagini, ar suna cam așa:

Marc nu murise. E adevărat că în creierul lui se scurtcircuitau Rue Godefroy și Place d'Italie, că în cerul gurii îi atârna un gust (sau poate era un miros?) plumbuit și imprecis ca o greutate fără corp, că undeva, între verde și portocaliu, i se născuse o culoare nouă, care, nu se știe de ce, avea ceva în comun cu brânza, cu ideea de brânză, dar cert e că trăia. Uneori, impulsurile dureroase căpătau forma unui papion cu picățele. Cum o fi? Starea aceea, în care nu mai exiști decât prin

durere. Creierul s-a ars. Nu mai e decât senzația, animalică. Singura forță care organizează lumea. Singurul lucru care ți-a rămas. O intuiesc, dar rămâne intraductibilă, și efortul de a o înghesui într-o frază sau două, de a o limita, de parcă durerea ar avea limite, mă epuizează de fiecare dată. În mintea mea sau, poate, în mintea lui, trăiesc senzații care la suprafață ies studiat și anemic, când acolo, înăuntru, e o lume aflată în plin seism celular, de revoluție a fluidelor, de sfâșiere a țesutului verbal (în sunete și intenții de sunete), dincolo de semantică, dincolo de interpretabil.

Sunetele, da. Sunetele alea îmi pun mari probleme. Logic, ele continuă așa:

Undeva, în fundal, se auzeau sunete despre care Marc știa, sau știuse, că erau, sau fuseseră, cuvinte, dar înțelesul lor rămânea bine ascuns între faldurile papionului, așa încât sunetele îl copleșeau aproape simfonic. Secrețiile corporale năvăleau peste el și atunci un cuvânt care însemna, concomitent, miros, iarbă, rece și suc de fructe se forma, iluzoriu, o clipă sau două, după care se risipea ca-ntr-un văzduh cu tavan de metal. Lumea aceea de excrescențe și nevralgii muzicale din care era făcut el, un teritoriu căruia nu-i știa granițele și care l-ar fi înspăimântat, dacă Marc ar mai fi putut,

dacă eu aș putea să-l înțeleg cât să-l explorez în detaliu, ah, lumea aceea mă cheamă ori de câte ori vocea doamnei din difuzor spune, undeva, în memoria mea, reală sau imaginată, *Pont Marie* și chipul lui Marc îmi fulgeră în colțul ochiului. Străfulgerau prin ea, sacadat, cosmogonic, demiurgic, cine să mai știe, în nici un caz el și, mai ales, în nici un caz eu, Rue des Cinq Diamants și Rue Julienne, ferestre împânzite de iederă și fețele oamenilor de pe peron. Văicăreala anemică, de copil nătâng, a lui Gustave Douceur, conducătorul care atunci, la 10.45, trecuse sau nu trecuse peste el (asta numai ancheta avea să stabilească și Gustave se ruga la Dum-

nezeul metrourilor din lumea întregă să colaboreze misterios cu realitatea frustă și hârțogăria ei legală) pe linia 7, direcția Courneuve, în stația Pont Marie, nu însemna nimic pentru el, dar vuia spasmodic și fără sonor undeva la limita percepției conștiente. Din întuneric, literele numelui ei se ridicau, poate, în corpuri de abur colorat – un cocoș, un leu și, parcă, niște hermine care însemnau ceva – și Marc se uita la ele ca într-o oglindă spartă, fără să le înțeleagă, cu toate că buzele voiau să se miște și vârful limbii părea să le deseneze conturul, și dinții, sau ce mai rămăsese din ei, se ciocneau în aceeași încercare, strivind aerul undeva între ghearele cocoșului și botul unei jivine fără trup. BLANCHE. B L A N C H E. B N C H E. Dar nu. Valurile sufocau sunetul și printre buzele întredeschise se scurgea un firicel de spumă. Roz. Poate spumă roz. E roz în mintea mea. Nu știu de ce.

Regina își strângea faldurile imaculate ale rochiei și se îndepărta dintre gândurile lui ciumpăvite sinistru. Singura imagine care, prin cine știe ce conjunctură de sinapse sfârâinde ca filetul unui bec bolnav, mi se desenează clar în minte, când mă gândesc la accident, e cea a unui fund de mare împânzit de cochilii care-l lovesc din toate părțile, ca niște melci bolovănoși, căptușiți cu sidef. Și pe urmă întuneric.

Acolo, în întunericul ăla, sunt eu.

Primul cerc. Octavian

„Ptoză palpebrală“, îi spusese medicul Arabellei, și „e pasager, durerea nu există, de fapt, e imaginară“, dar creșteau păduri de măcăciuni pe sub pleoapele închise, ca niște pături de spini sub care fiecare gând era hăcuit. Carne vie. Trecea

prin poveste doamna cea albă și fugeau Kay și Gerda să se ascundă de țepii ei ca niște țurțuri. Îngrozitor de frig.

Pe sub mărăcișul de gheață, Octavian nu putea să doarmă deloc.

Așa au trecut două zile.

De-abia în a treia zi, pe Arabella au lăsat-o nervii. Cumva inexplicabil. Nimic nu era diferit de rutina lor obișnuită, nu mai erau la spital, medicamentele păreau să funcționeze. Rămăsese doar teama lui de a închide ochii, nu cumva să vină iar durerea aceea fără nume care îl făcea să nu-și mai poată deschide pleoapele. Pe la opt, când, după o noapte în care desenase același și același cerc în zeci sute sute de mii de variante, Octavian o luase de mână și urlase la ea, lovind cu capul spațiul de-acum gol unde țineau blocurile de desen, Arabella începuse și ea, ca niciodată, să urle. Urlase la el cum nu făcea decât foarte, foarte rar, atunci când o lăsauservii de oboseală și-i ieșeau picățele roșii pe față și vena de pe tâmplă se umfla, se făcea ca argintul coclit și începea să pulseze puternic, moment în care Arabella se ducea, invariabil, să se uite în oglinda de la baie și „vai, Doamne, uite-așa o să mor, o să-mi crape ceva la cap!“, după care se liniștea și-l îmbrățișa, moale ca o clătită, susurându-i cântecelul despre vulpița firoascoasă până când îi trecea. În dimineața aceea însă, a urlat și ea, în rînd cu el, cam zece minute, ca un animal, după care s-a așezat pe jos, lângă el, care lovea mai departe cu capul în salteaua din dreptul geamului, scoțând sunetul acela spart care însemna că nu mai este, s-a terminat, du-te să iei altul, și a plâns liniștit, atât de liniștit, că nici măcar ea nu și-a dat seama că plânge până nu i-a sticlit o lacrimă pe unghie. După care s-a dus să se spele pe dinți, s-a îmbrăcat cu hainele de ieri, l-a încălțat pe Octavian, i-a pus impermeabilul peste pijama și au coborât împreună să ia bloc de desen și culori noi, să nu cumva să se termine și alea. S-au

întors după alte douăzeci de minute și el s-a ghemuit fericit într-un colț, cufundat în cercurile lui și gângurind mulțumit ca un porumbel cu gușa plină. A desenat aproape două ore, fără oprire, timp în care Arabella a putut să facă duș, așa, cu ușa întredeschisă, cum făcea de obicei, să pună de cafea, să se pieptene, să adune rufe murdare și să se îmbrace cu haine curate. Pe urmă am apărut eu, cu ziarul de dimineață și o baghetă cât mine de mare.

„Bună dimineața“, mi-am început, ca întotdeauna, micul discurs optimist și optimizant. Fețele lor erau pământii, casa arăta ca după potop. Pasul unu. *Captatio*. Hai, Luna, ai mai făcut asta de-o mie de ori.

„Cum ați dormit? Ce face micul artist?“

Dau drumul la radio, încep să tai bagheta, după care ferez în frigider, scot pachetul de unt. Miroase a cald și proaspăt și aproape îmi vine să cred că tartinele fac ce mie nu-mi iese, că-i mai îmbunează, cât de cât.

„Nu mai suport“, izbucnește Arabella.

„Poftim? Ai zis ceva?“

Deschisesem dulapul și scosesem farfuriile cu model albastru. Simțeam că Arabellei i se păreau, toate, cercuri, alte cercuri, grotești, colorate, epuizante, și totuși le-am scos. Cum să eviți concentricul?

„Am spus că nu mai suport.“

„Ei, haide.“ Ce să zic, ce să zic, ce să zic, trebuie să zic ceva, biata de ea, trebuie să zic ceva repede, niciodată nu reușesc să zic ce trebuie și atunci fac tartine, ca tâmpita, una după alta, fac tartinele astea cretine și le pun pe farfuriile albastre și scârbos de rotunde, pentru că nu știu ce să fac.

„Nu mai ai șervețele, nu? Ai uitat să iei.“

O văd. E proiecție permanentă pe un colț de creier. Arabella. Arabella-de-atunci își întorsese privirea spre geamul întredeschis. Stătuse așa câteva secunde, fără să mai spună

nimic. Își culcușise capul pe propriul umăr colțuros și îngust, după care sughițase scurt, bătând aerul cu mâna stângă, să oprească înaintarea mea idiot consolatoare. Uite-ne.

Degetele mele străbat sfios aerul spre umărul ei, același aer rarefiat dintre noi, aproape alpin, de-atâția ani, până când simt că mi se învâрте puțin capul, obișnuitul vertij tipic acestor momente, și le las să cadă. Rămân acolo, în picioare, fără s-o ating, simțind greutatea mângâierii amputate, cu bărbia înfiptă în coșul pieptului.

Uguitul din camera alăturată a ajuns la noi în cadența obișnuită.

„Octavian!“

Ne-am repezit dincolo, tot ca de obicei, cu jumătate de pas prea târziu. L-am găsit înfășurat în perdele, ca un vierme în coconul lui, rostogolindu-se înspăimântat pe covor, de la un capăt la altul, și scoțând sunețelul lui de panică, despre care știam că avea să crească, să se înfoaie, să devină muget și apoi țipăt strident, care se aude și de la etajul trei. Știam că Madame Hugo va bate întâi în țevă, o dată, de două ori, de cinci ori maximum, după care va urca, roșie la față, scările până la noi, va suna la ușă, va amenința cu poliția, cu Serviciile Sociale, cu iadul, Satana și Asociația de Locatari dacă Octavian nu e instituționalizat, preferabil în următoarele trei secunde, să se termine odată cu zgomotele permanente, urletele nocturne, plânsetele, cuvintele repetate în acut câte șapte ore, continuu.

„Nu mai suport!“, avea să strige Madame Hugo, repetând cât de înțelegătoare fusese cu necazul Arabellei, invocându-l pe Dumnezeu bietului copil smintit și sfârșind, ca de obicei, cu înșiruirea medicamentelor ei „de nervi“, toate prescrise de un medic cu reputație special pentru ca ea, Madame Hugo, să suporte prezența lor în clădire, în oraș, în viața ei.